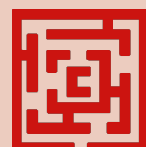
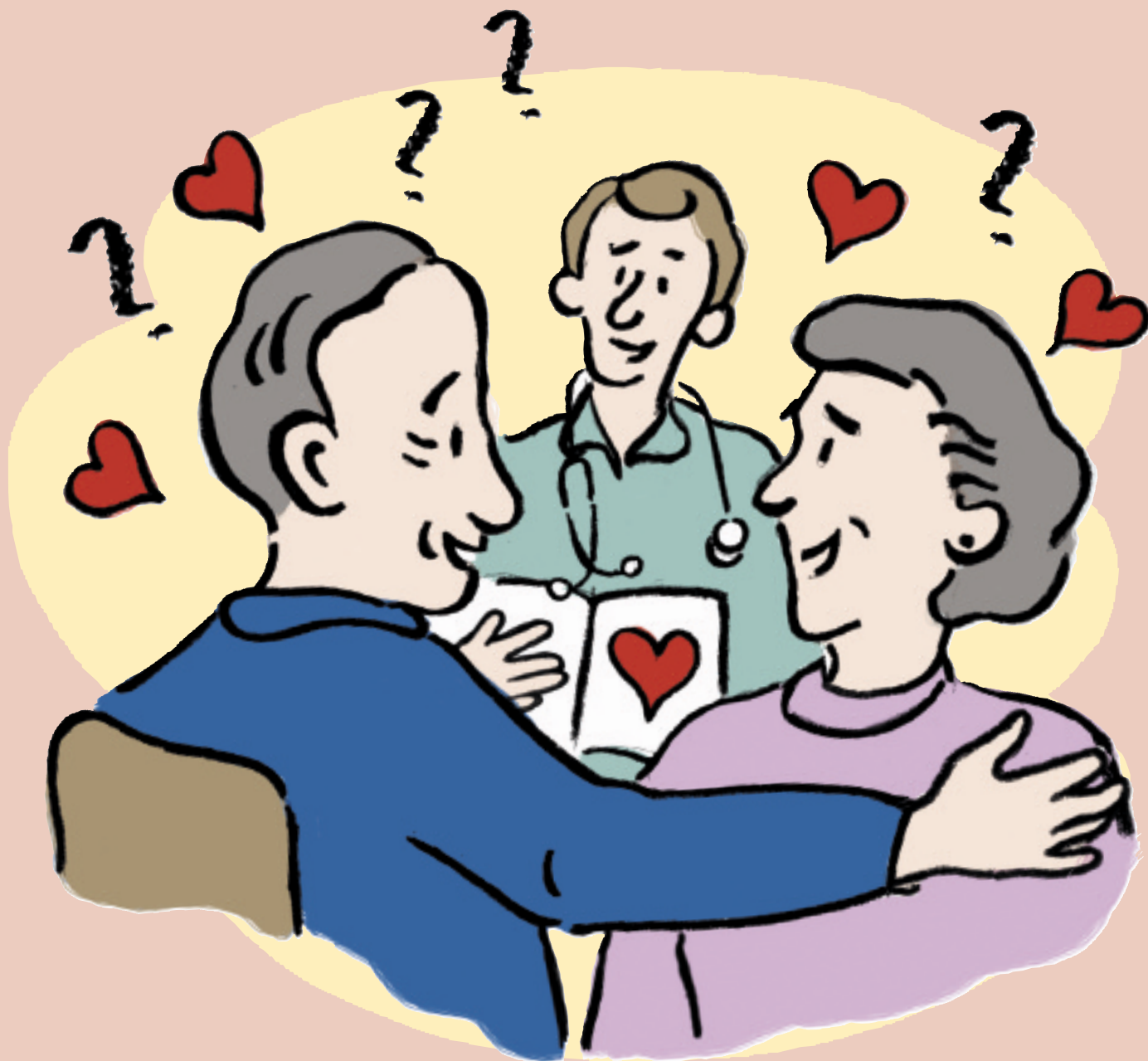

Nærhed, sex og parforhold

Hjælp til at samtale med borgere med afasi
(sprogliche vanskeligheder)

Forfattere

Laurie Lemieux M.Cl.Sc, MD
Rochelle Cohen-Schneider M.Ed
Stephen Holzapfel, MD, CCFP
Aura Kagan Ph.D.
Elyse Shumway, M.A.

Illustrationer og design

Carmela Simone, B.F.A.

Forfatterens tak

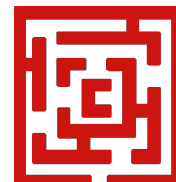
Vi skylder en stor tak til de par, som har deltaget og arbejdet sammen med hovedforfatteren, og som har delt deres personlige historier om intimitet efter hjerneblødning/blodprop og afasi.

Den første finansiering af dette projekt blev i form af en pris givet til hovedforfatteren på dette projekt i 2002. The Health, Illness and Community Course Award blev givet til to andetårsstuderende på medicinstudiet ved University of Toronto. Vi ønsker at takke Ms. Barb McRobb for hendes assistance i den forbindelse.

© 2005 Aphasia Institute
Aphasia Institute
73 Scarsdale Road
Toronto ON M3B 2R2
Email: aphasia@aphasia.ca
www.aphasia.ca

© 2018 Center for Hjerneskade
Center for Hjerneskade
Amagerfælledvej 56 A
2300 København S
Tlf.: 35 32 90 06
Email: SCA@cfh.ku.dk
www.cfh.ku.dk

ISBN 978-87-986438-9-0

Forord til den danske udgave

"Nærhed, sex og parforhold" er oprindeligt udgivet på engelsk i 2005 med titlen "Intimacy and Relationships: Talking to your Doctor" af Aphasia Institute i Toronto, Canada. Materialet er omfattet af copyright, som tilhører Aphasia Institute i Toronto. Materialet må ikke kopieres eller sælges uden for Danmark.

Den danske oversættelse og tilpasning af "Nærhed, sex og parforhold" er blevet udført ved Center for Hjerneskade med støtte fra Helsefonden. Billedværktøjet er en del af en serie, som også indeholder: "Samtale med lægen", "Samtale om pleje" (primært rettet mod sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter samt social- og sundhedshjælpere), "Samtale med ergoterapeuten", "Samtale med fysioterapeuten", "Samtale med sagsbehandleren", "Samtale med logopæden", "Undersøgelse og behandling af dysfagi og aktivitetsproblemer med at synke-spise-drikke" og "Dit liv: Før og nu". Center for Hjerneskade har retighederne til at sælge den danske udgave i Danmark.

Malene Henriksen (logopæd og korrespondent i engelsk) har været ansvarlig for oversættelsen med støtte fra Ina Merete Schmidt (logopæd).

Den danske oversættelse er desuden blevet til med sparring fra logopædgrupper på Center for Hjerneskade samt logopæder og sygeplejersker på Rigshospitalet - Glostrup, som dog ikke kan holdes til ansvar for materialernes udformning.

Christine Dyrsting og Josefine Næs (logopædstud.) har foretaget den grafiske tilpasning af tekst og billeder. I oversættelsen har vi tilstræbt, at tegninger og indhold er blevet tilpasset danske forhold, men det har ikke været muligt at foretage radikale ændringer i forhold til det canadiske for-læg. Materialet udgives elektronisk, kan printes og evt. sættes i et ringbind, så brugere har mulighed for at indsætte supplerende materiale, som de finder nyttigt i kommunikationen med borgere med afasi.

Kommunikation er en dynamisk og mange-dimensionel aktivitet, og billedværktøjerne løser ikke alle vanskeligheder i kommunikationen med mennesker med afasi.

Malene Henriksen

Forord og instruktioner

Denne bog er en del af en serie af publikationer, som har til formål at lette samtaler mellem sundhedspersonale og personer med afasi (eller personer hvis danske sprogfærdigheder er begrænsede). Materialet er baseret på teknikker fra SCA = Supported Conversation for Adults with Aphasia™, som er udviklet på Aphasia Institute i Toronto, Canada. SCA oversat til dansk = samtalestøtte.

Et menneske med afasi kan have vanskeligt ved at tale og ved at forstå, når andre taler, så vel som vanskeligheder med at læse og skrive. Disse problemer vanskeliggør kommunikationen hos personer med afasi. Konceptet bag samtalestøtte bygger på den tanke, at voksne personer med afasi har bevaret mange af de kognitive og sociale færdigheder, som de tilegnede sig før afasien indtraf. Disse færdigheder kan være skjulte og gemme sig bag de sproglige vanskeligheder.

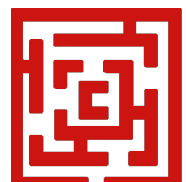
Kommunikation indebærer, at man er i stand til at skabe sociale interaktioner og give udtryk for, hvad man ved, tænker og føler. Personer der har fået afasi, kan på grund af afasien komme til at fremstå mindre kompetente i andres øjne og kan som et resultat heraf opleve, at de bliver behandlet, som om de er mindre kompetente. Dette kan føre til mindsket deltagelse i alle aspekter af det sociale liv med potentielt ødelæggende konsekvenser for selvværd og livskvalitet.

I samtalestøtte inddrages diverse teknikker og materialer som sundhedspersonale kan benytte til at forbedre kommunikationen med afasiramte personer. Ved hjælp af samtalestøtte øges afasiramte personers muligheder for aktiv og meningsfyldt deltagelse. **I mange tilfælde vil brugen af disse piktografiske materialer føre til samtaler og diskussioner, som ellers ikke ville være mulige.** Sandsynligheden for en vellykket samtale øges, hvis de piktografiske materialer benyttes sammen med andre samtalestøtte-teknikker.

Målene for samtalestøtte er:

1. At **anerkende** en afasiramt persons **kompetencer**.
2. At **synliggøre** en afasiramt persons **kompetencer**.

At "**anerkende kompetencer**" refererer til teknikker, som viser mennesker med afasi, at du, ved at de besidder naturlige kompetencer i form af deres viden og erfaringer. Du ønsker at lade dem vide, at **du ved**, at de har bevaret flere kognitive og sociale evner, end hvad der umiddelbart er synligt. At anerkende kompetencer kan gøres på indirekte eller underforståede måder såsom tonefald (lyde naturlig og ikke nedladende) eller emnevalget (voksnet eller komplekst), som du vælger at diskutere. Det kan ligeledes gøres direkte og tydeligt ved at sige ting som "**jeg ved, at du ved det**" på passende

tidspunkter. Til trods for din indsats vil der være tidspunkter, hvor kommunikationen bryder sammen. Det er vores erfaring, at en åben anerkendelse af de frustrationer, som I begge deler, er værdifuld.

"At synliggøre kompetencer" henviser til teknikker, som fremmer udvekslingen af informationer, meninger og følelser mellem sundhedspersonale og personen med afasi. Eksempler på sådanne teknikker omfatter at kombinere sin tale med relevant gestik (for at hjælpe den afasiramte person med at forstå hvad du siger), at give mulighed for at udpege skrevne svar (for at sætte den afasiramte person i stand til at svare ved at pege, når det ikke er muligt at svare verbalt) samt at angive, hvad du tror, den afasiramte person har fortalt dig, for at undgå misforståelser.

'IND', 'UD' OG 'TJEK'

Da mennesker med afasi kan have vanskeligt ved at forstå, hvad andre siger, har vi brug for teknikker, som kan støtte os i at få vores information eller vores besked IND hos personen med afasi. Når en person med afasi ikke forstår os, er det ikke nødvendigvis begreberne, som ikke bliver forstået; måske er det vores levering, der er gået galt. Vi er nødt til at tilpasse, hvordan vi kommunikerer, så den afasiramte person forstår os. Vi kalder dette at få sin besked IND. (Vær opmærksom på at mennesker med selv mild afasi kan opleve forståelsesvanskeligheder og kan have behov for støtte til at få samtalen tilbage på sporet.) Mennesker med afasi kan også have vanskeligt ved at udtrykke sig eller 'få deres besked UD'. Der er teknikker, man kan benytte, for at hjælpe personen med afasi med at få kommunikeret sine tanker til dig. Til sidst sikres ved TJEK at man selv har forstået den afasiramte persons besked korrekt.

Specielle instruktioner for "Nærhed, sex og parforhold"

Bemærk at "Dig/Din partner"-kortet kan benyttes, når personen med afasi skal identificere, hos HVEM problemet ligger. "Dig/Din partner"-kortet kan findes bagest i dette materiale. Kortene med kvindens og mandens krop kan fx benyttes til udpegning af områder med smerter, ændret følesans mm.

Formel træning

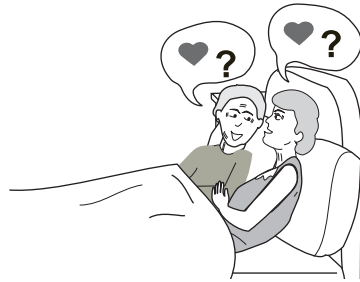
Deltagelse i kurser i samtalestøtte vil i høj grad forbedre ens færdigheder. For yderligere information om kurser og yderligere piktografiske materialer kontakt:

Center for Hjerneskade
Amagerfælledvej 56 A
2300 København S
Tlf.: 35 32 90 06
Email: SCA@cfh.ku.dk
www.cfh.ku.dk

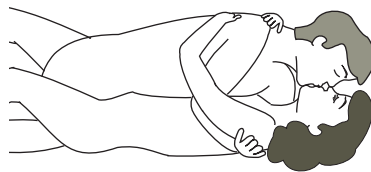
Jeg vil gerne tale om ...

Nærhed og parforhold 4 - 8

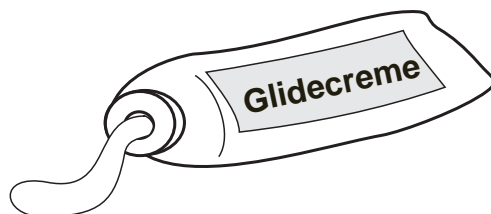
Sex

9 - 16

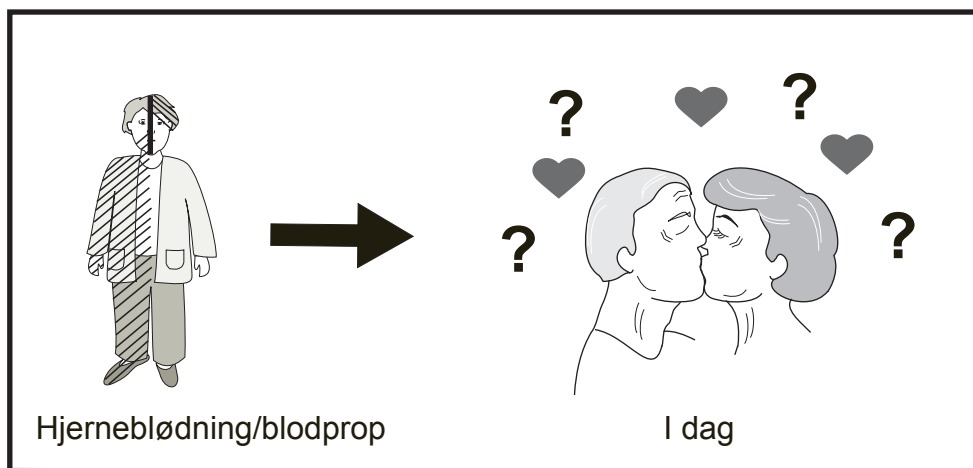
Løsninger

17 - 18

Dig/Din partner-kort
Kvindens krop
Mandens krop

Nærhed og sex

Dit parforhold

Hvordan går det?

Godt

Nogenlunde

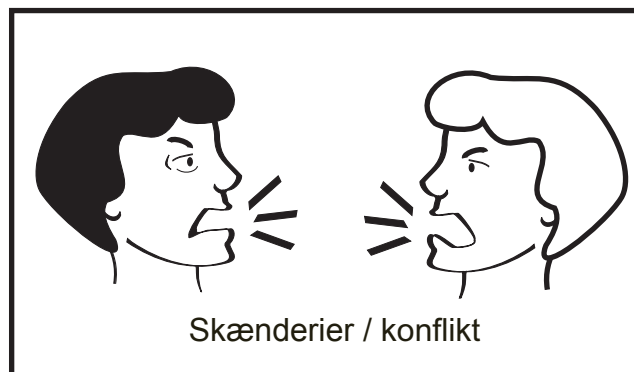
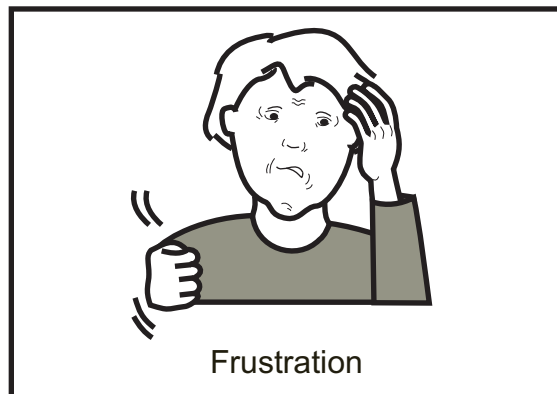
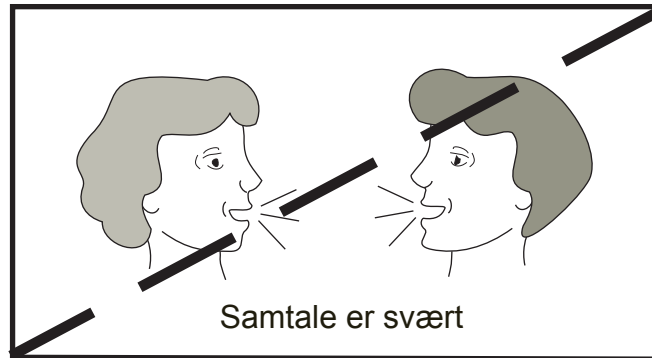

Dårligt

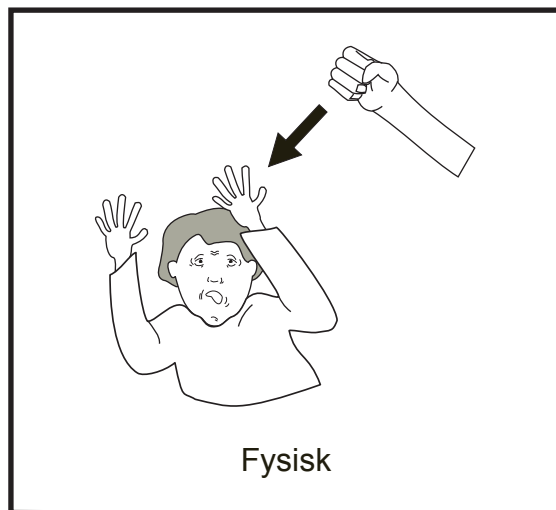
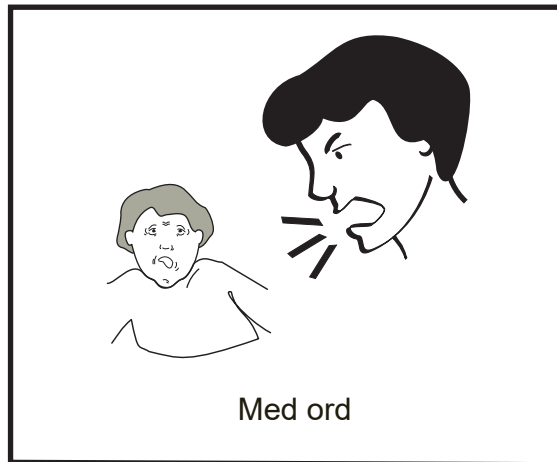
Jeg vil gerne tale om ...

Skænderier / konflikter
Frustrationer omkring kommunikation

Jeg vil gerne tale om ...

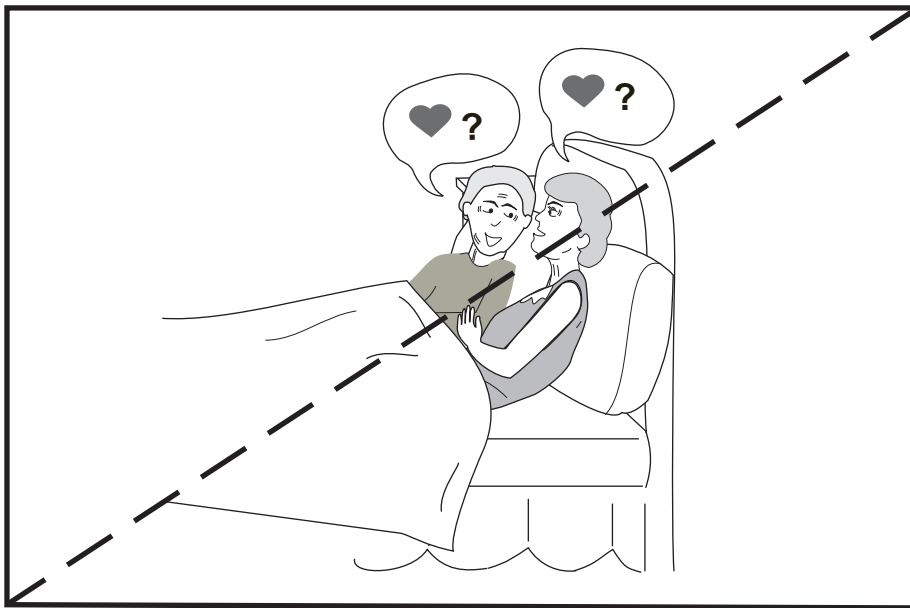
Overgreb

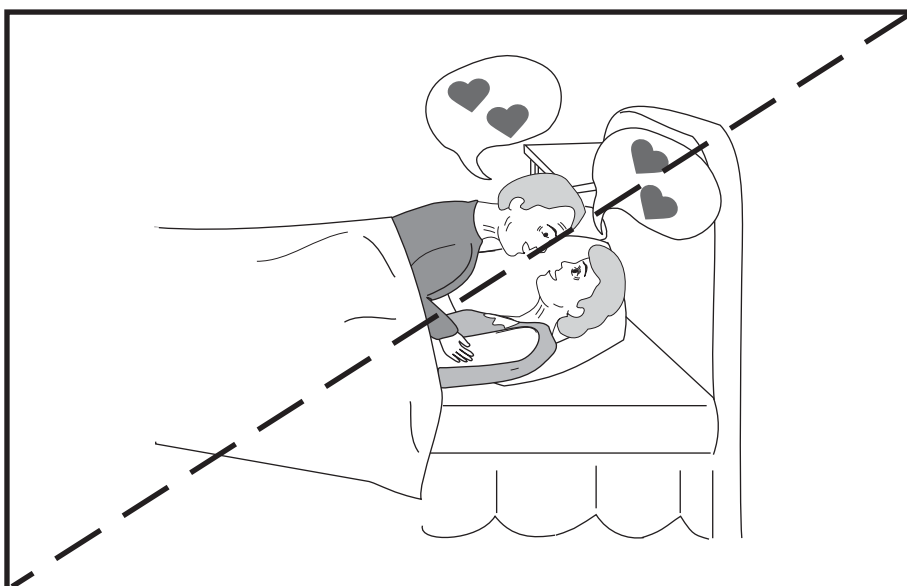
Nærhed

Jeg vil gerne tale om ...

Det er svært at tale sammen som før

Det er svært at deltage i intim snak

Nærhed med din partner

Hvordan går det?

Godt

Nogenlunde

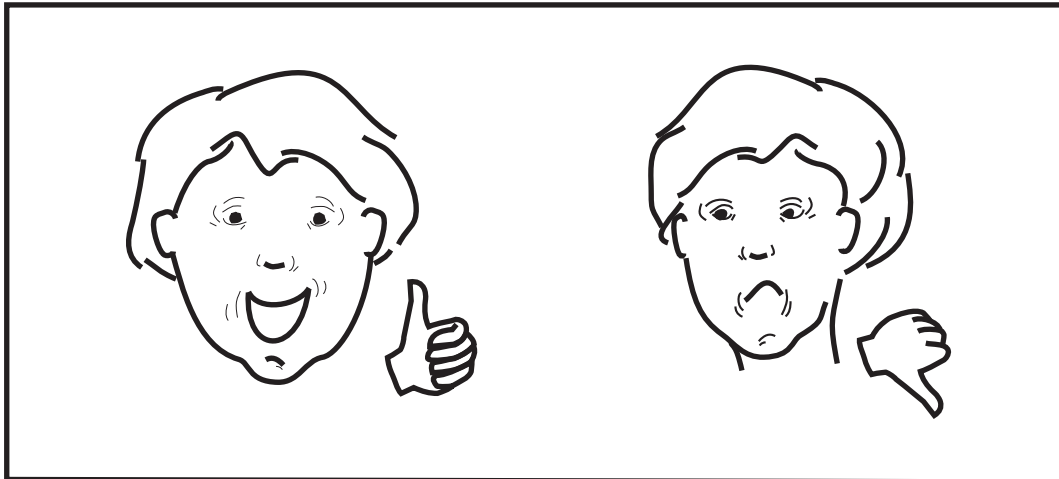
Dårligt

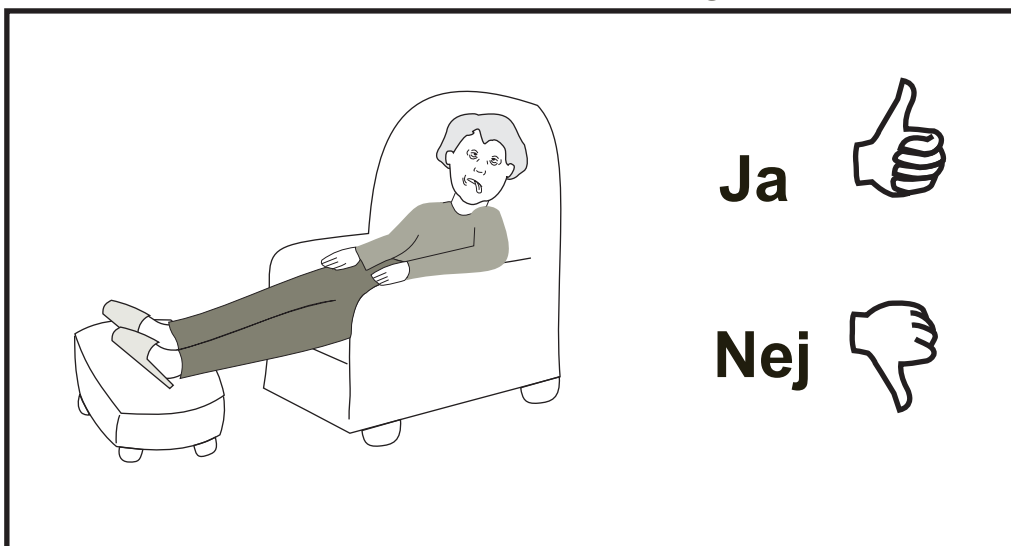
Sex

Jeg vil gerne tale om ...

Ændret lyst

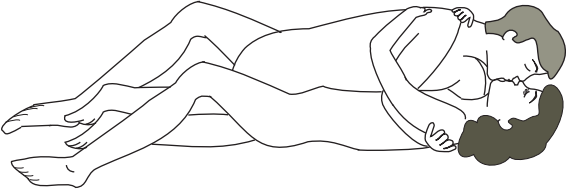
Har ikke mere energi

Jeg vil gerne tale om ...

Ændret hyppighed

For meget

Sex

For lidt

Detailed description: A rectangular box containing a line drawing of a man and a woman in a sexual embrace. The man is on the left, leaning over the woman on the right. They are both unclothed. An upward-pointing arrow is on the left side of the box, and a downward-pointing arrow is on the right side. The word 'Sex' is centered below the illustration.

Ændret hyppighed

Hvor ofte?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

uge?

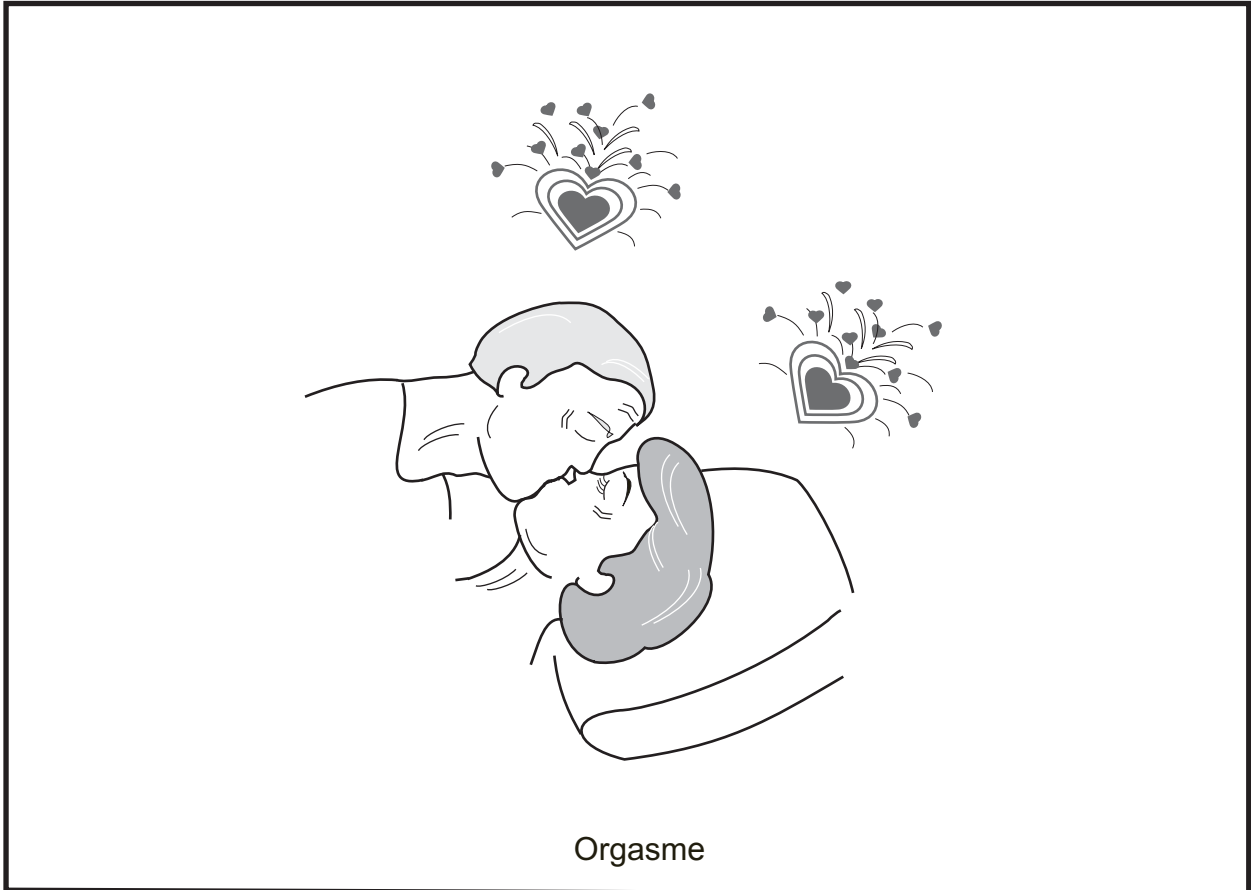
måned?

år?

Detailed description: A large rectangular box containing a questionnaire. At the top left is the text 'Hvor ofte?'. To the right is a small illustration of a calendar with the letters 'MTOTFLS' at the top. Below the text is a horizontal line of numbers from 0 to 10, followed by four dots. Underneath are three rows of text: 'uge?', 'måned?', and 'år?'. To the right of each row is a square box for the answer.

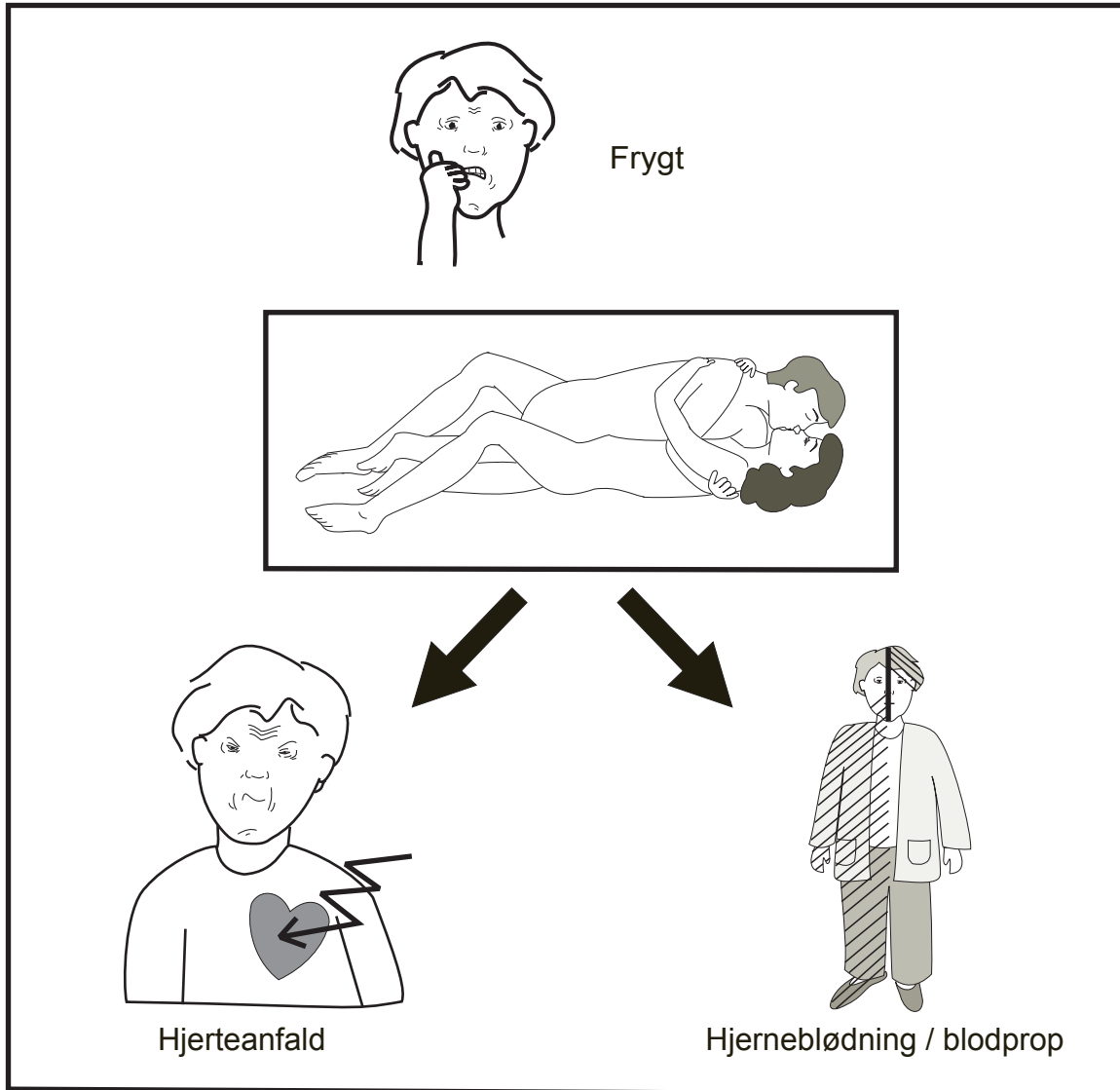
Jeg vil gerne tale om ...

Ændret tilfredsstillelse

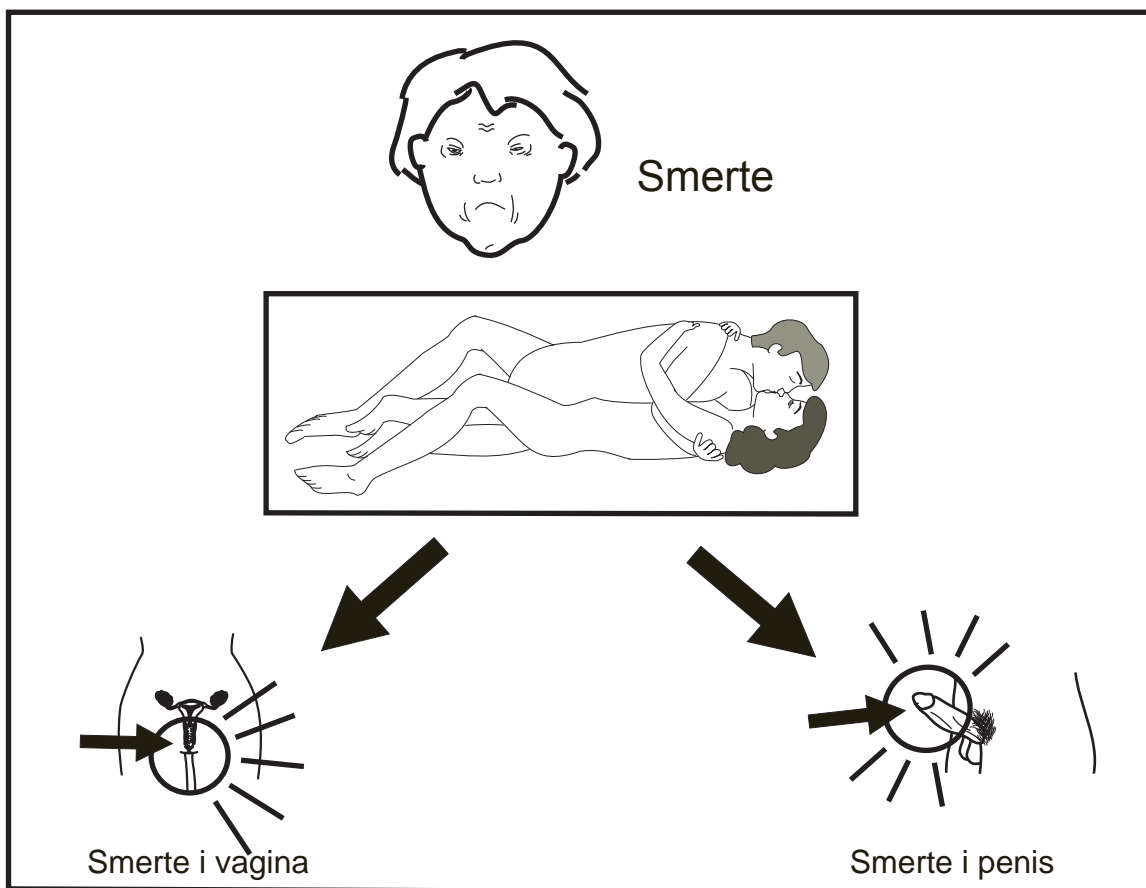
Jeg vil gerne tale om ...

Frygt

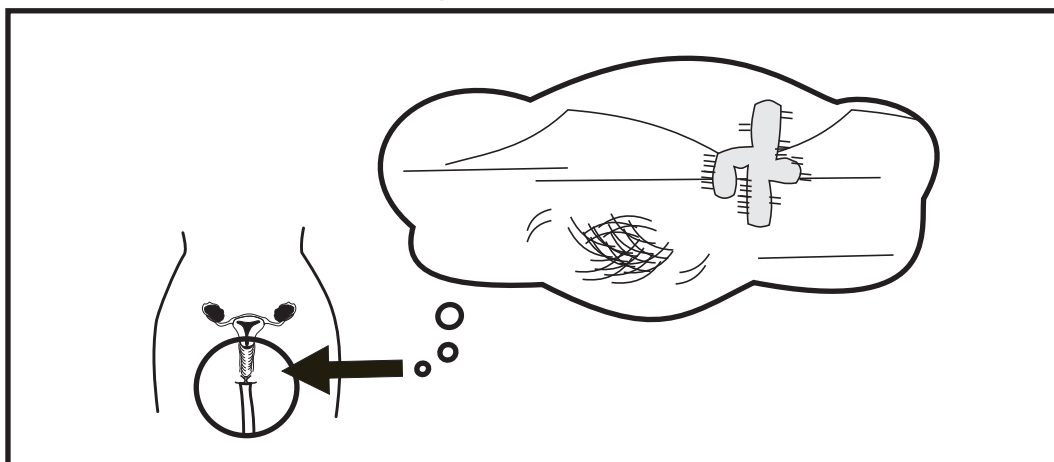

Jeg vil gerne tale om ...

Smerte

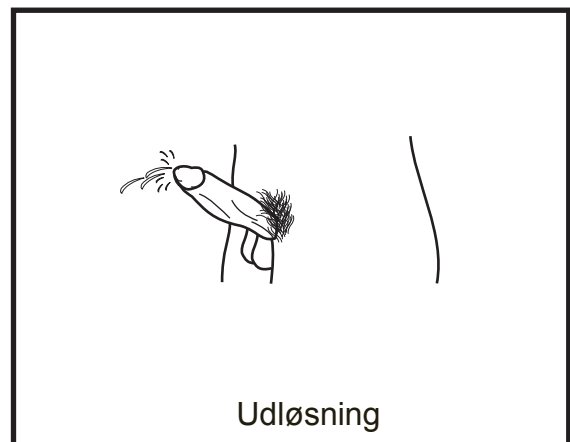
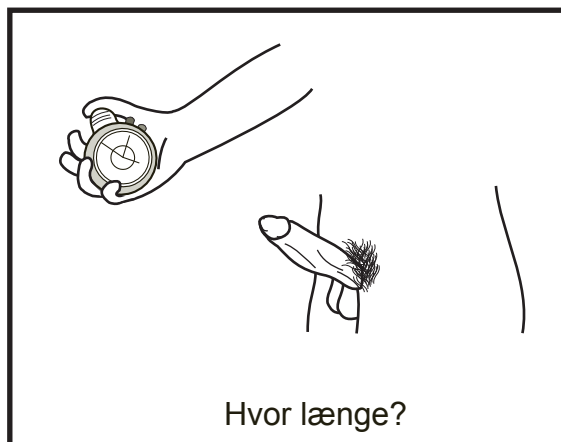
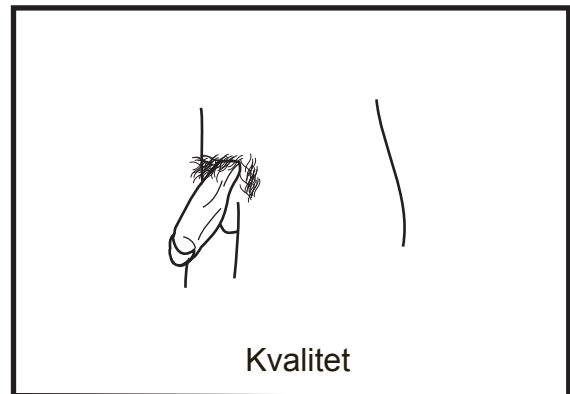
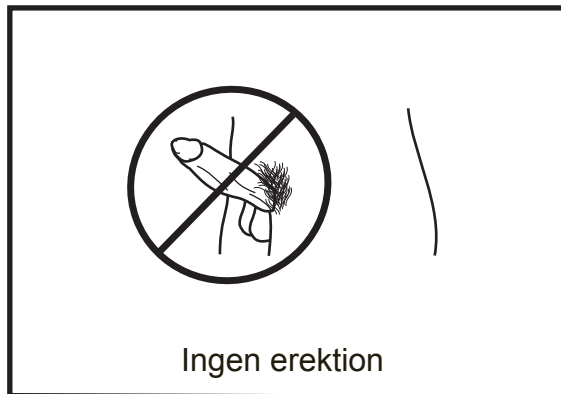

Vaginal tørhed

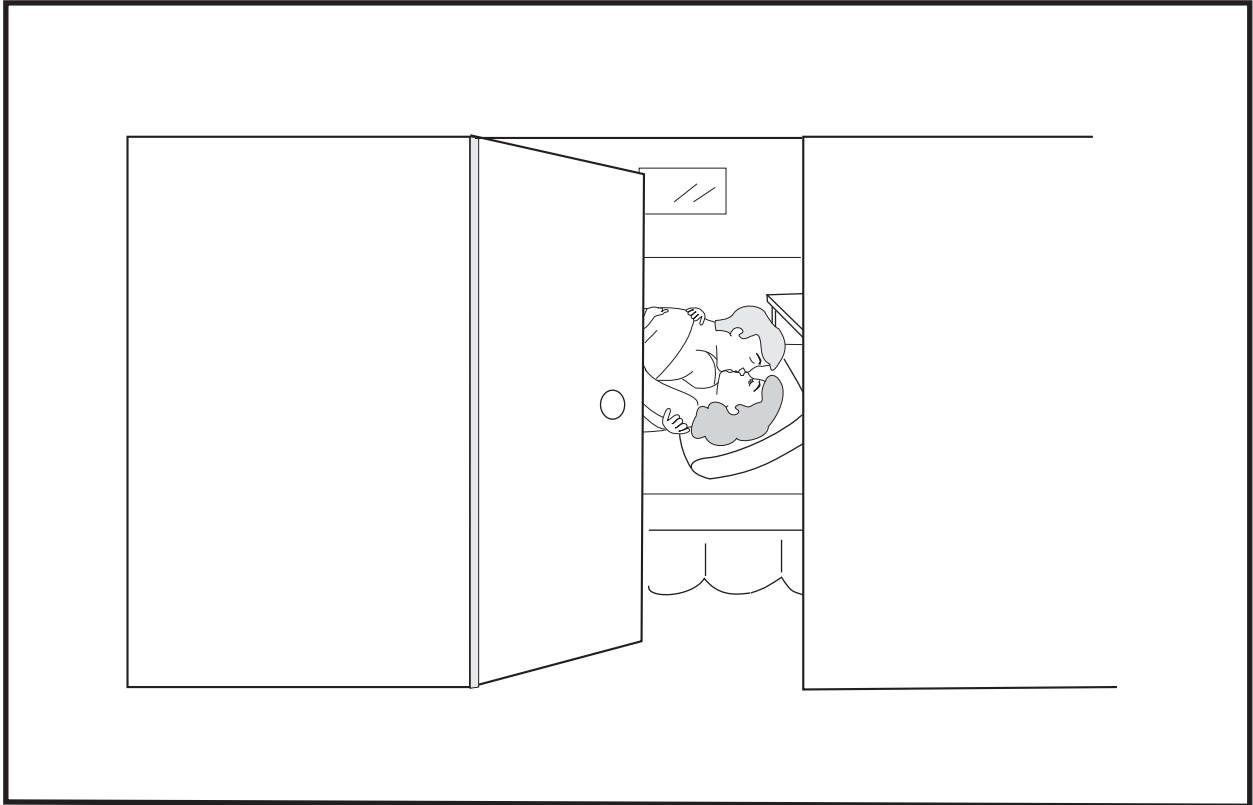
Jeg vil gerne tale om ...

Erektionsproblemer

Jeg vil gerne tale om ...

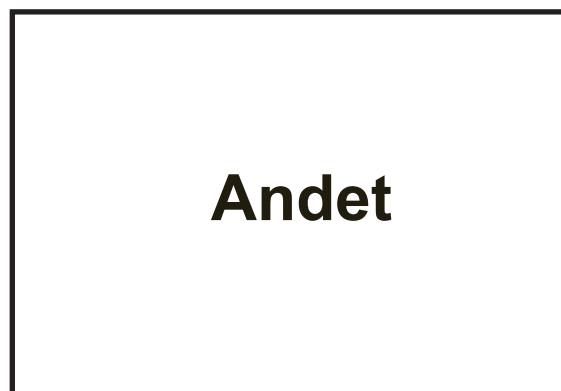
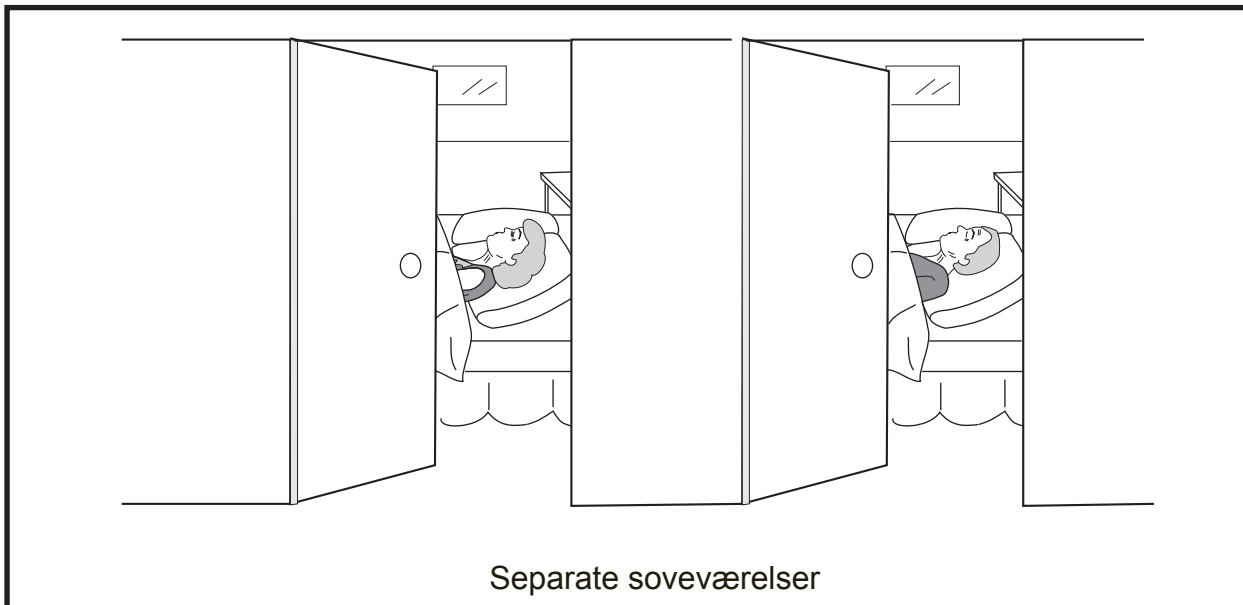
Privatliv (ikke nok)

Jeg vil gerne tale om ...

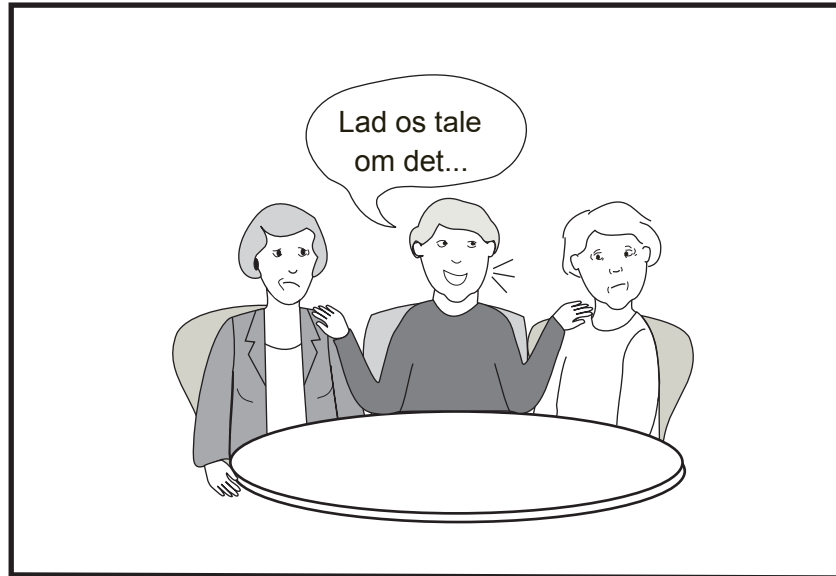
Privatliv (ikke nok)

Hvorfor?

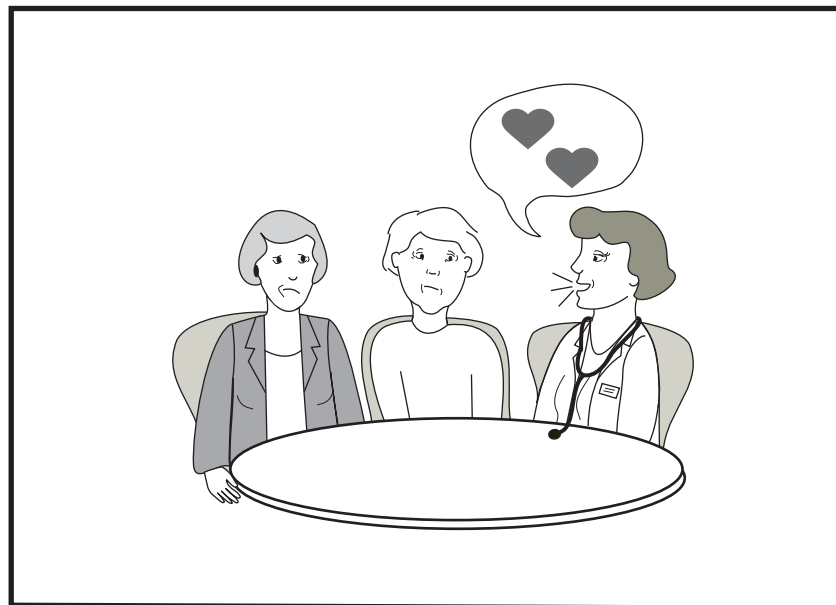

Løsninger Jeg vil gerne tale om...

Psykolog

Læge / sexolog

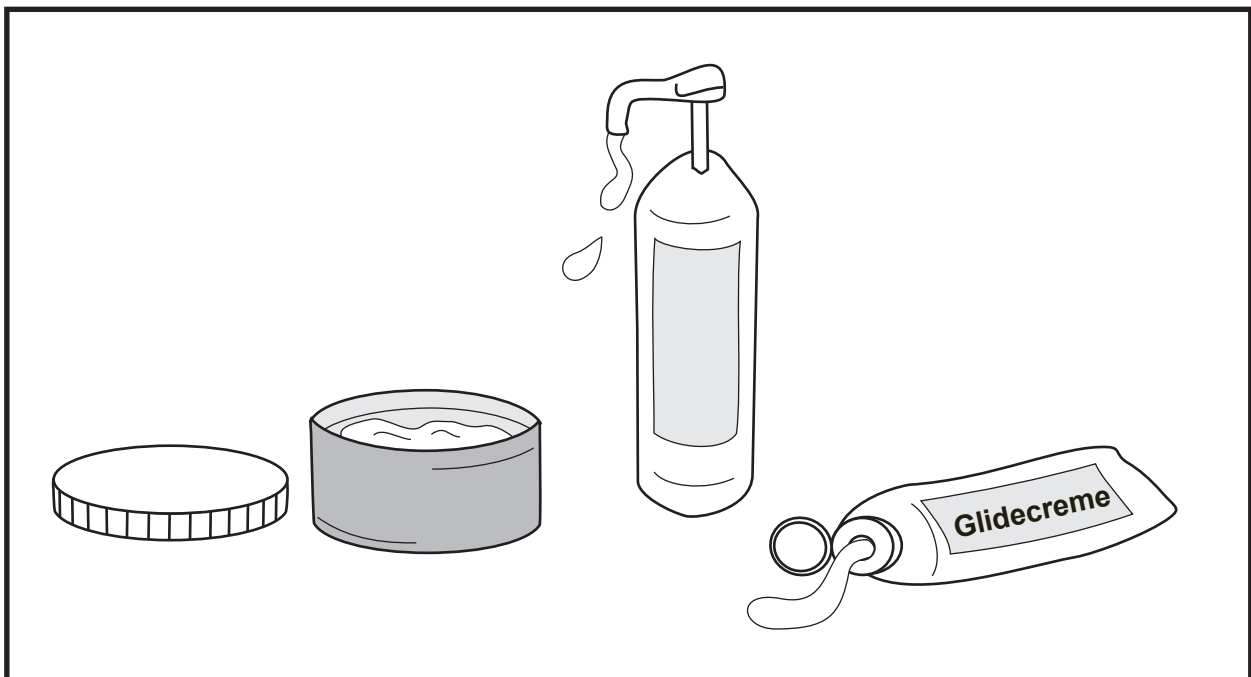

Jeg vil gerne tale om ...

Medicin

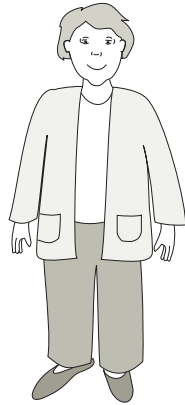
Cremer og lotion

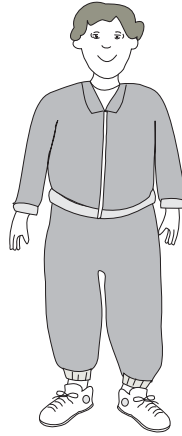
Indhold

	Side
Nærhed og parforhold	
Det er svært at tale sammen som før	4
Det er svært at deltage i intim samtale	4
Skænderier / konflikter - Frustrationer omkring kommunikation	5
Overgreb	6
Sex	
Ændret lyst	7
Har ikke mere energi	7
Ændret hyppighed	8
Ændret tilfredsstillelse	9
Frygt	10
Smerte	11
Vaginal tørhed	11
Erektionsproblemer	12
Privatliv	13 - 14
Løsninger	
Rådgivning	15
Læge / sexolog	15
Medicin	16
Cremer og lotion	16

Dig

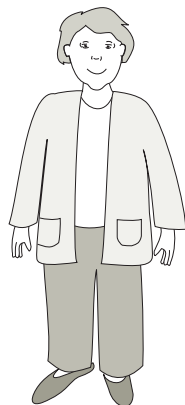

Din partner

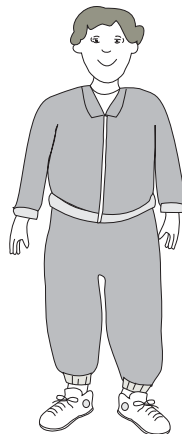

© Aphasia Institute
Dansk version © Center for Hjerneskade
Nærhed, sex og parforhold

Dig

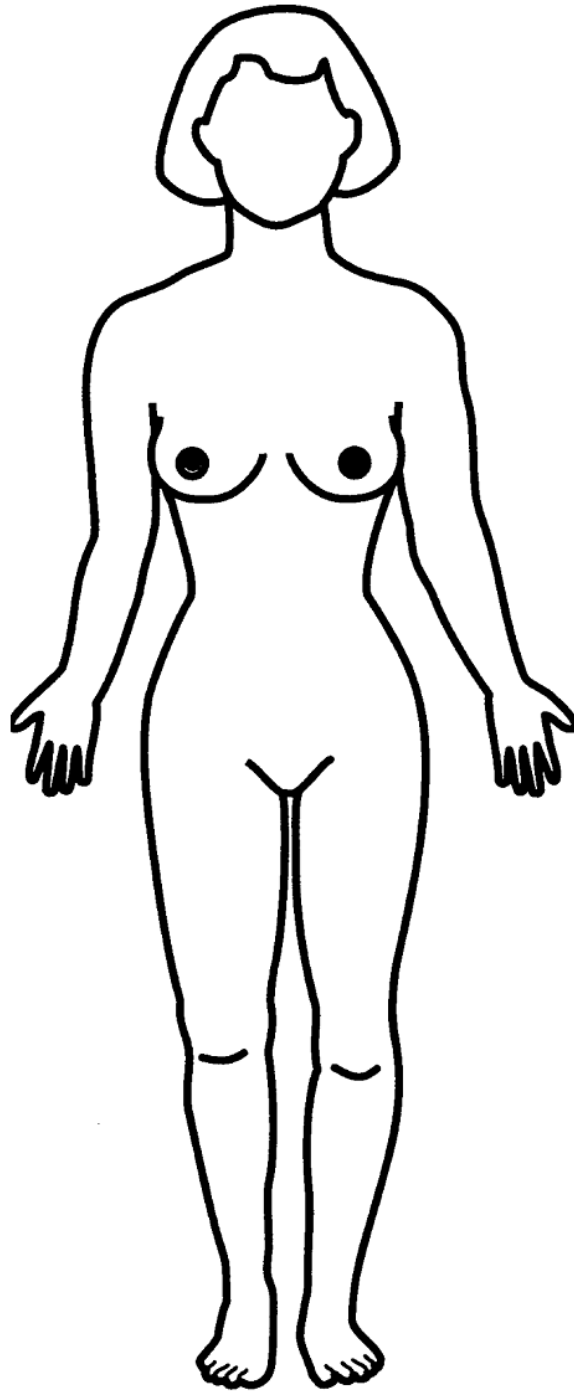
Din partner

© Aphasia Institute
Dansk version © Center for Hjerneskade
Nærhed, sex og parforhold

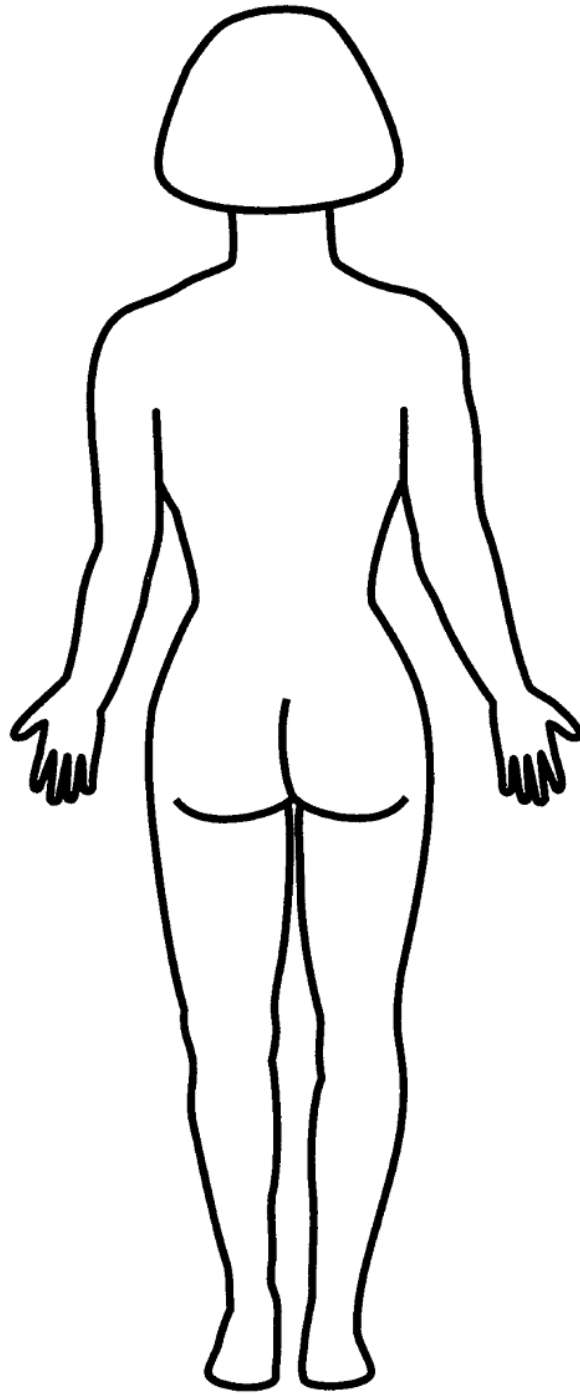
Kvindens krop

Foran

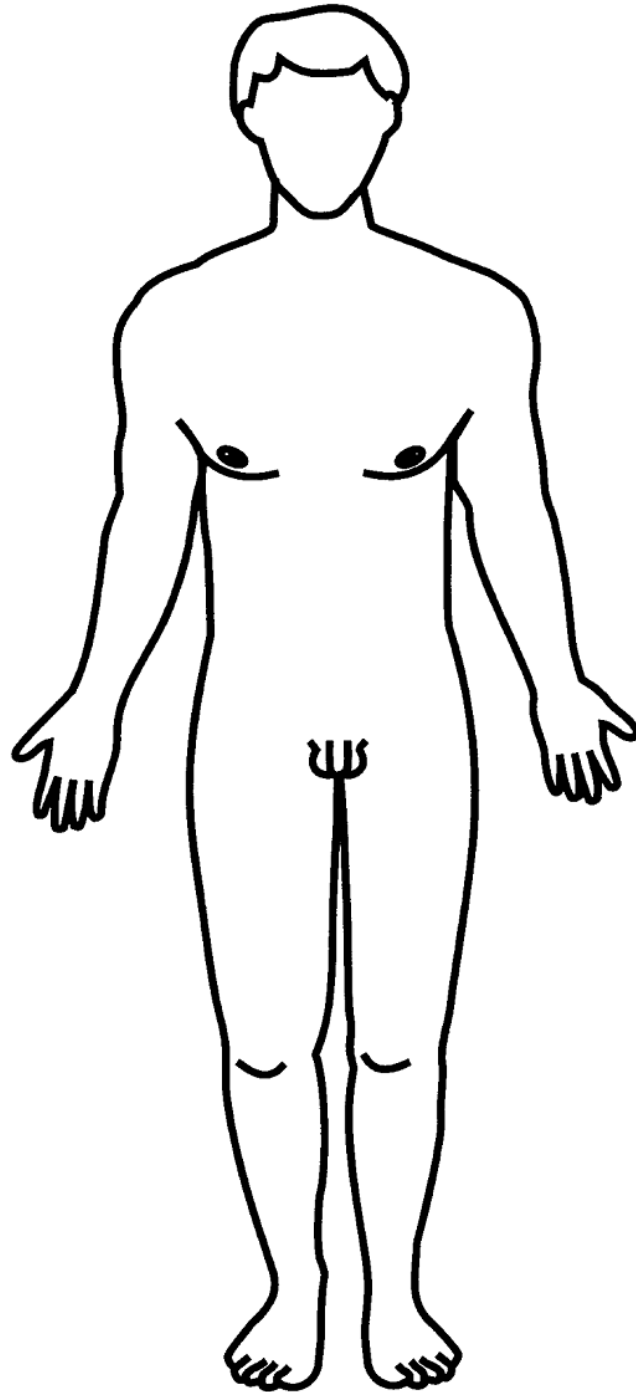
Kvindens krop

Bagpå

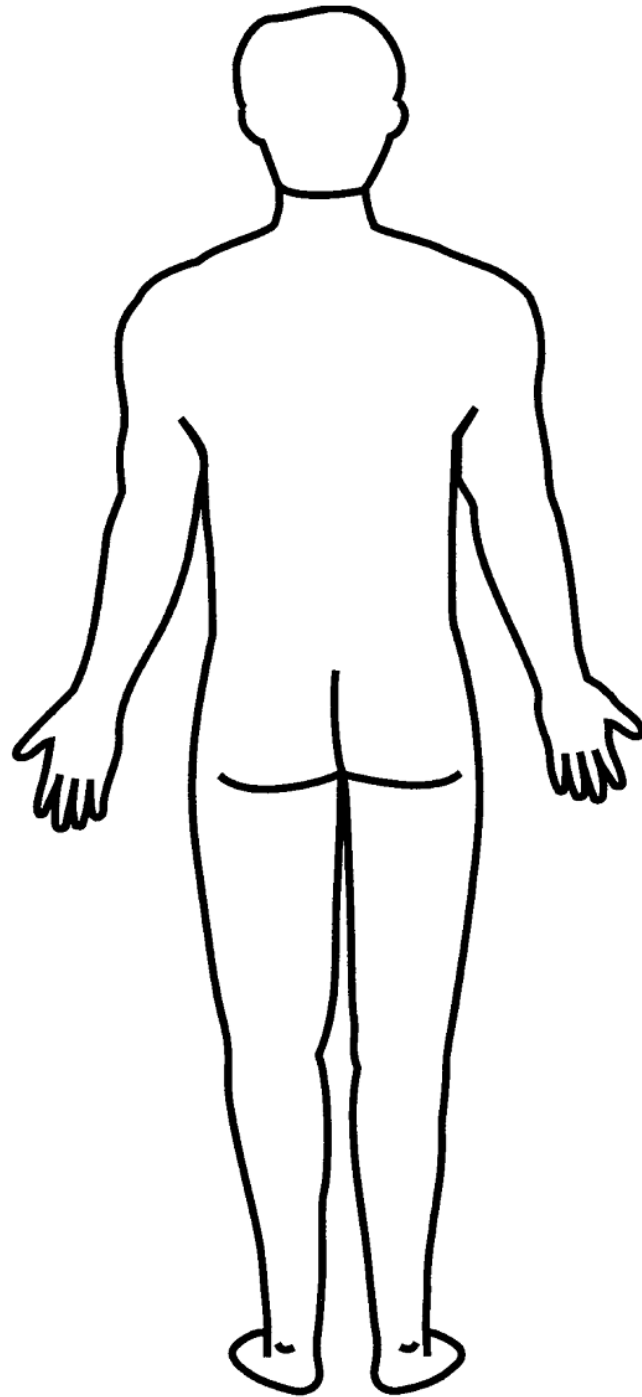
Mandens krop

Foran

Mandens krop

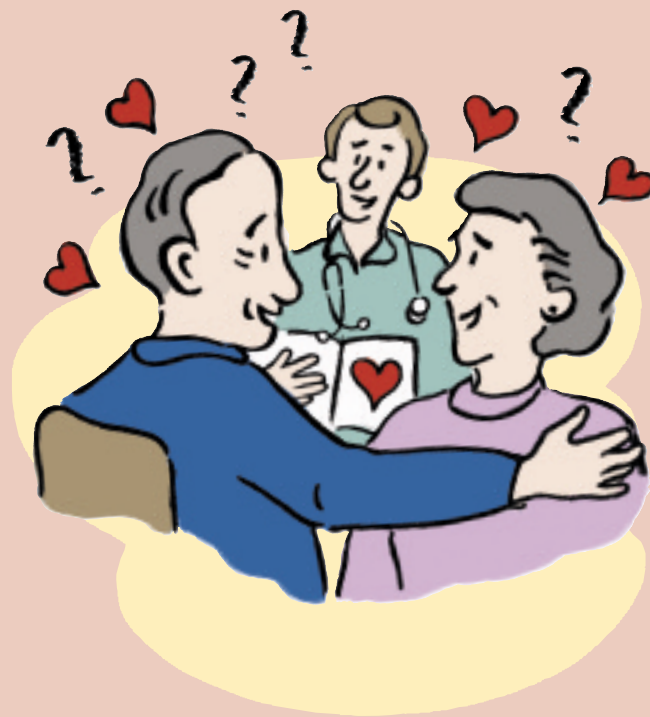
Bagpå

Nærhed, sex og parforhold

© Aphasia Institute

Dansk version © Center for Hjerneskade

www.cfh.ku.dk

For yderligere information om
kurser og materialer, kontakt:

© 2018 Center for Hjerneskade

Center for Hjerneskade

Amagerfælledvej 56 A

2300 København S

Tlf.: 35 32 90 06

Email: SCA@cfh.ku.dk

www.cfh.ku.dk

ISBN 978-87-986438-9-0